

Assessing Sabzevar university of Medical Science students' viewpoint regarding marriage in 2011

Maryam bidi¹, hamideh ebrahimi aval¹, samira sami mahbub¹, samaneh atiyedust²

1- Public health expert, Sabzevar University Of Medical Sciences, Sabzevar, Iran

2- Student Anesthesiology, Sabzevar University Of Medical Sciences, Sabzevar, Iran

Introduction: Evaluation of youth attitude toward marriage in student life is the purpose of present study.

Material and methods: Total of 137 resident and nonresident students of Sabzevar University of Medical Science enrolled in this cross sectional study after filling an informed consent form. Students were chosen by census sampling and the viewpoint of students was evaluated by married students' attitude questionnaire. Study results were analyzed by use of SPSS software and chi esquire, t-test and fisher tests were performed .

Results: Our results show that from total of 137 students, 62% have positive and 38% have negative point of view with confidence level of 95%. Paramedic students got the highest grades. The most important reason of marriage was loneliness and need of a companion (46.2%) among Sabzevar University of medical science students. The most common type of acquaintanceship of couples was offered by families (42.2%).

Conclusion: Our findings indicate that most of students have positive viewpoint regarding marriage in their student life. Also, loneliness and need of companion seems to be the reason of this positive attitude .

Keywords: student marriage, university student, viewpoint

بررسی نگرش دانشجویان متاهل دانشگاه علوم پزشکی سبزوار نسبت به ازدواج در سال ۱۳۹۰

مریم بیدی^۱، حمیده ابراهیمی اول^۱، سمیرا صامی محبوب^۱، سمانه آتیه دوست^۲

s.atiehdoust@yahoo.com

مقدمه: هدف از انتخاب این موضوع و طرح آن مشخص نمودن نگرش جوانان در مورد ازدواج و متاهل بودن در دوران دانشجویی می‌باشد.

مواد و روش‌ها: این پژوهش، پژوهشی توصیفی-تحلیلی از نوع مقطعی است که پس از کسب رضایت نامه کتبی از گروه هدف بر روی ۱۳۷ نفر از دانشجویان دختر و پسر متاهل بومی و غیر بومی مشغول به تحصیل در دانشگاه علوم پزشکی سبزوار صورت گرفته است. روش نمونه‌گیری از طریق سرشماری صورت گرفته است و از طریق پرسشنامه نگرش دانشجویان متاهل نسبت به هدف پژوهش سنجیده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزار آماری SPSS و آزمون‌های آماری کای-دو و فیشر و t-test انجام شده است.

یافته‌ها: نتایج نشان می‌دهد که با حجم نمونه ۱۳۷ نفر دانشجوی متاهل، و ضریب اطمینان ۰.۹۵، ۰.۶۲٪ دانشجویان نگرش مثبت و ۰.۳۸٪ دانشجویان نگرش منفی دارند، دانشجویان پیراپزشکی امتیاز نگرش بیشتری داشتند. مهمترین عامل ازدواج در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی سبزوار احساس تنهایی و نیاز به داشتن همدم، درصد بیشتری (۰.۴۶، ۰.۲) را از بین عوامل دیگر گرفته است و بیشترین طریقه آشنایی برای ازدواج، از طریق خویشاوندی (۰.۴۲، ۰.۲) بوده است.

نتیجه‌گیری: یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که بیشتر دانشجویان نگرش مثبتی نسبت به ازدواج در دوران دانشجویی دارند که این به دلیل نیاز آن‌ها به داشتن همدم و احساس تنهایی می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: ازدواج دانشجویی، دانشجو، نگرش

۱- کارشناس بهداشت عمومی دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، عضو فعال کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران

۲- دانشجوی کارشناسی هوشبری دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، عضو فعال کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران

مقدمه :

دانشجویان به عنوان سرمایه‌های ملی و نیروی انسانی سازنده فردا همواره مورد توجه خاص برنامه ریزان و سیاست‌گذاران جامعه بوده اند این افراد که به دنبال فرآیندهای برگزینش مکرر موفق به ورود به دانشگاه‌ها می شوند گروهی منتخب و برگزیده هستند که از نظر آماری ۱۰٪ برتر جامعه در توانایی هوشی و شناختی را تشکیل می دهند (۱۰). ازدواج اولی گام برای پیوند خانوادگی و پرورش نسل آینده می‌باشد از این رو به عنوان مهم‌ترین عامل ارتباطی بین انسان‌ها معرفی شده است (۱۲). وقتی دو نفر تصمیم می گیرند زندگی مشترکی را باهم شروع کنند این تصمیم بر کیفیت زندگیشان تاثیر زیادی می گذارد ازدواج آن‌ها می تواند خوشبختی و سعادت و یا احساس شکست، نوامیدی و سرخوردگی را برای آن‌ها بیار بیاورد ازدواج با هزاران امید شروع می شود رویای دوست داشتن و دوست داشته شدن شناخته‌شدن مورد پذیرش قرار گرفتن، صمیمت، احساس تعلق، امنیت و رویای یک پیوند دائمی و ماندگار می‌باشد نشان پژوهش‌ها نشان می‌دهد زوج‌هایی که رابطه شان رشد می‌کند عمق پیدا می‌کند و دوام می‌کند مهارت‌های خاصی را دارا هستند (۱۱).

ازدواج الفبای تاریخ بشریت است، ازدواج اولین گام جهت تشکیل خانواده و تکامل جامعه انسانی است، ازدواج یک سنت دیرینه اجتماعی است که از بدو خلقت بشر مرسوم بوده است. (۱) اولین موضوعی که در زمینه‌ی ازدواج از شرایط آمادگی ازدواج موفق به شمار می آید کسب اطلاعات لازم برای ازدواج است. دومین شرط، رسیدن به بلوغ جسمانی (تغییر در سطح هورمون‌های جنسی و بروز تغییرات جسمی در فرد)، بلوغ روانی (ثبات و آرامش نسبی روانی)، بلوغ اجتماعی (مسئولیت نسبت به دیگران، غلبه بر احساس، علاقه به ازدواج و برقراری روابط عمیق و پایدار در فرد)، بلوغ اقتصادی (تمکن مالی) است و سومین شرط لازم برای ازدواج موفق، داشتن انگیزش برای ازدواج است (۲).

ازدواج اگر همراه با دانش و مشاوره صورت گیرد سراسر فایده است، فواید ازدواج در یک نگرش کلی گرا می‌تواند شامل: ایجاد محیط آرام و محترم برای ارضای جنسی، ایجاد محیط خانوادگی، عمل به دستورات مذهبی، دوری گزیدن از

انحرافات اجتماعی، یافتن احساس مرد شدن و زن شدن به دنبال زندگی زناشویی، داشتن کسی برای دوست داشتن و عشق کسی دیگر بودن، امکان پدر و مادر شدن، کسب تجربه در مورد روشهای سازش، کسب تجربه برای اقتدار و نحوه ی به کارگیری آن در زندگی، می باشد (۳).

ازدواج در دوران دانشجویی با مشکلات و موانعی نیز روبرو می‌باشد که شامل: موانع اقتصادی (کمبود شغل مناسب، نداشتن مسکن مناسب، عدم توان برای خریدهای سنگین و مراسم‌های پرهزینه و نداشتن جهیزیه مناسب)، موانع قانونی (نادیده گرفتن جایگاه ازدواج در زمان تحصیل)، موانع اجتماعی (پیدا نکردن مورد مناسب برای ازدواج، اشتغال دختران، تحصیلات دانشگاهی دختران)، موانع فرهنگی (عدم اهتمام لازم از سوی خانواده‌ها نسبت به فرزندان، ضعف انگیزه و یا عدم انگیزه برای ازدواج، زود دانستن ازدواج برای تازه جوانان) می باشد (۴).

در کشور ما بیش از ۴۵٪ جمعیت را جوانان و نوجوانان دختر و پسر تشکیل می دهند. آمارن شان می‌دهد: میانگین سن ازدواج در مردان ۲۶٫۲ سال و در زنان با یک صدم سال کاهش نسبت به سال ۷۵ به ۲۳٫۲ سال رسیده است. طبق آخرین آمار سن ازدواج در مردها ۶ دهم سال و در زنان ۸ دهم سال نسبت به ده سال اخیر افزایش یافته است. با ازدواج دانشجویی سن ازدواج از ۲۸ سال (نرخ مرسوم جامعه) به ۲۳ سال و ۵ ماه رسیده و ۹۹ درصد ازدواج‌ها تداوم یافته است (۵).

اگرچه مطالعات متعددی در زمینه ازدواج صورت گرفته، اما کمتر نگرش جوانان دانشجوی متأهل نسبت به متأهل بودن در این دوران مورد توجه قرار گرفته است در این پژوهش ما بر آن شدیم که به نگرش دانشجویان در این زمینه بپردازیم.

روش کار :

این پژوهش، پژوهشی توصیفی- تحلیلی از نوع مقطعی است که بر روی ۱۳۷ نفر از دانشجویان دختر و پسر متأهل بومی و غیر بومی مشغول به تحصیل که از تمامی رشته های موجود در دانشگاه علوم پزشکی سبزوار انتخاب گردیده اند صورت گرفته است از این تعداد ۱۰۸ نفر (۷۹٪) دختر و ۲۹ نفر (۲۱٪) پسر بوده اند. از نظر سنی ۶۹٫۳٪

جدول شماره ۱: نگرش دانشجویان نسبت به ازدواج

عنوان	تعداد	درصد
نگرش مثبت	۸۵	۶۲
نگرش منفی	۵۲	۳۸
جمع	۱۳۷	۱۰۰

در بررسی ارتباط بین سن و نگرش با توجه به ضریب همبستگی که $r = 0.18$ می باشد نشان دهنده این است که با بالا بودن سن، امتیاز نگرش کمتر و با پایین بودن سن امتیاز نگرش بیشتر می شود. (ارتباط معکوس) و با ضریب اطمینان ۹۵٪ ارتباط معنی داری بین جنس و نگرش وجود ندارد.

در بررسی ارتباط بین مدت زمان ازدواج و نگرش دانشجویان ضریب همبستگی، $r = 0.157$ -/ حاصل شد. که ارتباط معکوس بین مدت زمان ازدواج و نگرش دانشجویان نشان می دهد، یعنی با بالا رفتن مدت زمان ازدواج امتیاز نگرش کمتر و با کوتاه بودن مدت زمان ازدواج امتیاز نگرش بیشتر می باشد. از ۵۲ نفر نگرش منفی ۶۳٪ در خوابگاه، ۲۳٪ در منزل شخصی و ۱۳٪ در منزل پدری سکونت دارند. نتایجی که از بررسی ارتباط بین نوع سکونت و نگرش دانشجویان بدست آمد نشان می دهد ارتباط معنی داری بین نوع سکونت و نگرش وجود ندارد.

نتایج نشان می دهد که رابطه بین رشته تحصیلی دانشجویان و نگرش آنها، دانشجویان پیراپزشکی امتیاز نگرش بیشتری داشتند.

نتایج بررسی ارتباط بین مقطع تحصیلی با نگرش نشان می دهد که رابطه معناداری بین مقطع و نگرش دانشجویان وجود ندارد. در بررسی ارتباط بین درآمد ماهانه خانواده و نگرش دانشجویان که ضریب همبستگی ۰/۲۱۱ می باشد که نشان دهنده ارتباط مستقیم درآمد بر نگرش می باشد یعنی با بالا رفتن درآمد ماهانه خانوار، امتیاز نگرش بیشتر و با پایین آمدن درآمد ماهانه خانوار، امتیاز نگرش کمتر می باشد.

نتایج بررسی ارتباط بین شغل و نگرش دانشجویان نشان داد، با ضریب اطمینان ۹۵٪ بین شغل و نگرش دانشجویان

دانشجویان بین ۱۸ تا ۲۳ سال و ۲۴،۸٪ دانشجویان بین ۲۴ تا ۲۹ سال و ۵،۸٪ دانشجویان بالای ۳۰ سال بوده اند. از لحاظ رشته تحصیلی ۵۴ نفر (۳۹،۴٪) رشته بهداشت و ۸۳ نفر (۶۰،۵٪) رشته های پیراپزشکی بوده اند. از لحاظ شغل ۸۷،۸٪ فقط دانشجو، ۱۱،۶٪ دارای شغل آزاد و ۹،۴٪ کارمند بوده اند. از لحاظ نوع سکونت ۶۷،۱۵٪ دانشجویان خوابگاهی، ۱۸،۲٪ دارای منزل شخصی و ۱۵،۲٪ ساکن منزل پدری بوده اند.

روش نمونه گیری به صورت تصادفی و از طریق سر شماری صورت گرفته است و از طریق پرسشنامه نگرش دانشجویان متاهل نسبت به هدف پژوهش سنجیده می شود. ابزار گردآوری در این پژوهش یک پرسشنامه دو قسمتی می باشد که قسمت اول آن مربوط به اطلاعات دموگرافیک و قسمت دوم آن شامل ۱۷ سوال مختلف در رابطه با نگرش دانشجویان متاهل می باشد. این پرسشنامه که توسط پژوهشگر طراحی شده توسط دو تن از اساتید دانشکده مورد ارزشیابی قرار گرفته و نیز در طرح پایلوت روایی و اعتبار آن سنجیده شده است که پس از اخذ رضایت نامه کتبی از گروه هدف در اختیار نمونه های مورد پژوهش قرار گرفته است. در برابر هر سوال پنج گزینه خیلی کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد منظور گردیده و نمراتی به ترتیب بین ۱ تا ۵ به آنها تعلق می گردد. مجموع سوالات قسمت دوم پرسشنامه به غیر از سوال های (۲ و ۱۳ و ۱۷) امتیاز نگرش ازدواج دانشجویان را، تعیین می کند.

پایین ترین امتیاز نگرش ۲۴ و بالاترین امتیاز نگرش ۶۵ می باشد که از امتیاز ۲۴ تا ۴۶ نگرش منفی و از امتیاز ۴۷ تا ۶۵ نگرش مثبت محسوب می شود. تجربه و تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار آماری SPSS و آزمون های آماری کای-دو و فیشر و t-test انجام شده است.

یافته ها:

در این مطالعه ۱۳۷ نفر از دانشجویان دختر و پسر متاهل بومی و غیر بومی مشغول به تحصیل از تمامی رشته های موجود در دانشگاه انتخاب گردیده اند. نتایج نشان میدهد که با حجم نمونه ۱۳۷ نفر دانشجوی متاهل، و ضریب اطمینان ۹۵٪، ۶۲٪ دانشجویان نگرش مثبت و ۳۸٪ دانشجویان نگرش منفی دارند.

رابطه معناداری وجود ندارد. و نیز بیشترین طریقه آشنایی برای ازدواج، از طریق خویشاوندی (۴۲،۲٪) بوده است.

بحث و نتیجه گیری:

درنتایج به دست آمده از پژوهش حاضر، بین امکانات مالی و میزان درآمد ماهیانه خانواده با نگرش دانشجویان رابطه‌ی معناداری وجود دارد، یعنی با افزایش میزان درآمد ماهیانه خانواده، امتیاز نگرش بیشتر شده است. (P=۰.۱۳) در حالیکه بین شغل و نگرش دانشجویان ارتباط معنی داری وجود ندارد.

همچنین بناکار در مقاله خود تحت عنوان بررسی نگرش دانشجویان دانشکده علوم پزشکی فسا نسبت به مشکلات ازدواج در دوران دانشجویی (که در سال ۱۳۸۱ که بر روی ۸۱ نفر از دانشجویان دختر (۷۵٪) و پسر (۲۵٪) مجرد انجام داده به این نتایج رسیده است که نمونه‌های مورد پژوهش نگرش خود را نسبت به مسائل اقتصادی و رفاهی با اهمیت بالا، نسبت به مسائل اجتماعی و مذهبی با درجه اهمیت متوسط، نسبت به مسایل فرهنگی و سنتی با درجه اهمیت پایین بیان کرده اند (۱).

درنتایج به دست آمده از پژوهش حاضر بین متغیر سن با نگرش دانشجویان رابطه معناداری وجود دارد، یعنی با افزایش سن دانشجویان، امتیاز نگرش پایین تر بوده است (p-value=۰/۰۳۱)

مهمترین عامل ازدواج در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی سبزوار احساس تنهایی و نیاز به داشتن همدم، درصد بیشتری (۴۶،۲٪) را از بین عوامل دیگر گرفته است.

جدول شماره ۲: مهمترین عوامل ازدواج

مهمترین عامل ازدواج	تعداد	درصد
احساس تنهایی و نیاز به داشتن همدم	۶۲	۴۶،۲
پیدا کردن موقعیت مناسب	۴۱	۳۰،۵
ارضای نیازهای جنسی	۱۳	۹،۷
مذهبی بودن	۱۱	۸،۲
ترس از بالا رفتن سن	۷	۵،۲

همچنین حق دوست در پژوهشی مشابه نشان می‌دهد که در رابطه با سن ازدواج، بین زنان و مردان تفاوت آماری معناداری دیده می‌شود و نیز مهمترین انگیزه ازدواج در جوانان چه پسر و چه دختر احساس شدید روانی به داشتن همدم و همراز است (۶).

یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که جنسیت در نگرش دانشجویان متأهل تأثیری نداشته است، اما بین متغیرهای سن و مدت زمان ازدواج با نگرش دانشجویان متأهل، رابطه آماری معناداری وجود دارد یعنی با افزایش سن و مدت زمان ازدواج، امتیاز نگرش پایین تر است. (P=۰/۰۳۱ value در حالیکه دکتر شعاع کاظمی و جعفری در مطالعه خود با عنوان (بررسی مقایسه‌ای نگرش دانشجویان مجرد و متأهل نسبت به ازدواج از دیدگاه واقعیت درمانی گلاسر) بر خلاف نتایج بدست آمده در پژوهش حاضر به این نتیجه رسیدند که جنسیت تأثیر بارزی در نگرش دانشجویان دارد ولی بین سن و مدت زمان ازدواج دانشجویان تهران با نگرش آنها ارتباط موثر معناداری وجود ندارد (۷).

در این پژوهش بین دو متغیر شغل و مقطع تحصیلی با نگرش دانشجویان متأهل رابطه آماری معناداری وجود ندارد، اما بین میزان درآمد ماهیانه خانواده (شرایط اقتصادی) با نگرش دانشجویان متأهل رابطه آماری معناداری وجود دارد. یعنی با افزایش میزان درآمد ماهیانه خانواده، امتیاز نگرش بیشتر شده است. (P=۰.۱۳) ولی مشکانی - غفاریان در پژوهش خود با عنوان (بررسی تأثیر ازدواج درست بر سلامت و دوام و نقش آن بر زندگی زوجین) بیان میکند که شرایط اقتصادی نمی‌تواند عامل مؤثری در تزلزل برای تصمیم‌گیری در ازدواج باشد. همچنین میزان تحصیلات فرد در هنگام ازدواج با ۹۳ درصد می‌تواند به عنوان عاملی مهم در انتخاب همسر به عنوان ملاک باشند و شغل مناسب در حد ۹۶ درصد نیز می‌تواند به عنوان عامل مهمی در هنگام ازدواج می‌باشد (۸).

درنتایج به دست آمده از پژوهش حاضر بین دو متغیر مدت زمان ازدواج و نگرش دانشجویان متأهل رابطه معکوسی وجود دارد یعنی هرچه مدت ازدواج بیشتر می‌شود، امتیاز نگرش دانشجویان کمتر می‌شود. و بین دو متغیر میزان درآمد ماهانه خانوار و نگرش دانشجویان متأهل رابطه مثبت

وجود دارد یعنی با افزایش درآمد خانوار، امتیاز نگرش دانشجویان بیشتر می شود. ($P=0.013$) همچنین دکترا ایمان و اسکافی در پژوهشی با عنوان (عوامل مؤثر بر نگرش افراد متأهل نسبت به همسان همسری) که در شیراز انجام داده اند به این نتیجه رسیده اند که مدت ازدواج یکی از مهمترین متغیرهایی است که می تواند در نگرش افراد نسبت به همسان همسری مؤثر باشد. هرچه مدت ازدواج بیشتر می شود، نگرش پاسخگویان نسبت به همسان همسری افزایش می یابد. همچنین بین متغیر میزان درآمد ماهانه خانوار با نگرش نسبت به همسان همسری رابطه مثبت و معناداری دارد. بدین معنا که هرچه درآمد افراد افزایش می یابد نگرش آنها به همسان همسری بیشتر می شود (۹).

پژوهش حاضر محدودیت‌هایی را از جهت زمان و ... داشته است ولی با این وجود نتایج حاصل از این پایان نامه می تواند مکمل سایر مطالعات مشابه و همچنین رهگشایی برای مطالعات بعدی در زمینه‌های ازدواج باشد.

پیشنهادات:

با توجه به نتایج این پژوهش ستادهای ازدواج در عرصه دانشگاهها اولویت‌ها را مد نظر داشته باشند و برای رفع موانع موجود با درایت و تیزبینی برنامه‌های خود را تدوین نمایند. بهتر است از تصمیم‌گیری‌های شتابزده و سلیقه‌ای خودداری تا امرمقدس ازدواج خدشه دار نگردد. بمنظور دستیابی به اطلاعات گسترده‌تر در زمینه ازدواج دانشجویی پیشنهاد می‌گردد پژوهش‌های در زمینه مشکلات دانشجویی در شهرستانها در زمان دانشجویی انجام گرفته شود و به مدیران نیز پیشنهاد می‌گردد توجه وافر مسئولین دانشگاهها و دانشکده‌ها به برگزاری جشن‌های ازدواج دانشجویی، توسعه هر چه بیشتر خوابگاههای متأهلی، الویت دادن فرصت‌های شغلی به دانشجویان متأهل، از اهم پیشنهادها است. همچنین در زمینه افزایش آگاهی والدین از طریق رسانه‌ها و مدارس و دانشگاهها جلسات آموزشی برگزار شود. در خاتمه از همکاری اساتید ارجمند جناب آقای کاظم مسکنی، آقای تیرایی، حاج آقا مهدوی نسب، سرکار خانم دارینی و خانم کیقبادی و کلیه پرسشگران و پاسخ‌دهندگان گرامی که در مراحل مختلف کار از حمایت‌های آنها بهره‌مند بودیم تقدیر و تشکر بعمل می‌آید.

منابع:

۱. بناکار بختیار، نیکویی فرهود، حسینی اشرف السادات. بررسی نگرش دانشجویان دانشکده علوم پزشکی فسا نسبت به مشکلات ازدواج در حین تحصیل پاییز ۱۳۸۱. فصلنامه علمی - پژوهشی طب و تزکیه ۱۳۸۸؛ شماره ۵۳؛ صفحه ۱۲۸
۲. قلی زاده کلان، فرض الله، کتاب ازدواج واهداف آن، پاسدار اسلام، انتشارات گفتگو، سال ۱۳۸۰، شماره ۱۸۵
۳. در تاج ف. بررسی مسایل ازدواج دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید با هنر کرمان. خلاصه مقالات نخستین همایش کشوری نقش اردواج در بهداشت روانی دانشجویان ۲۹ و بهمن ماه ۱۳۷۶؛ ۲۲
۴. حیدری، ع، ا، توکل، م. بررسی موانع و راه‌حلهای ازدواج و شیوه‌های همسرگزینی دانشجویان مجرد دانشگاه علوم پزشکی همدان. خلاصه مقالات نخستین همایش کشوری نقش ازدواج در بهداشت روانی دانشجویان ۱۳۷۴؛ ۲۹ و ۱۷-۱۸. ۲۰
۵. روزنامه کیهان. ۱۳۸۸، ۷ اسفند؛ شماره ۲۴۶۱۳؛ ۱، ۴؛ ص ۵
۶. حق دوست علی اکبر، رواز کوروش، کاملی جعفر، لطیفی نور احمد. بررسی دیدگاه دانشجویان علوم پزشکی پیرامون عوامل مؤثر بر ازدواج. اندیشه و رفتار ۱۳۷۴، جلد دوم (۷): ۲۹-۲۰

۷. شعاع کاظمی مهر انگیز، جعفری هرندی مرضیه . بررسی مقایسه ای نگرش دانشجویان مجرد و متأهل نسبت به ازدواج از دیدگاه واقعیت درمانی گلاسر. فصلنامه ی پژوهش اجتماعی ۱۳۸۸ ؛ سال دوم(۴): ۱۱۱-۱۲۸
۸. مشکانی حلیمه ،غفاریان فر زینب . تأثیر ازدواج درست بر سلامت و دوام و نقش آن بر زندگی زوجین. نشریه راه مردم، مشکلات ازدواج حدیث بی پایان: شماره ششم ،
۹. ایمان محمدتقی ، اسکافی مریم .عوامل مؤثر بر نگرش افراد متأهل نسبت به همسان همسری. فصلنامه جمعیت ۱۳۸۰ ؛ شماره ۳۷ - ۳۸ ؛ صفحه ۱۳۵
۱۰. لادن فتی ، آموزش مهارتهای زندگی ویژه دانشجویان ، سال ۱۳۸۵ جلد اول
۱۱. فتحعلی لواسانی فهیمه ، راهنمای آموزش مهارتهای زناشویی برای کارشناسان ، مربیان و پزشکان ، سال ۱۳۸۷ چاپ اول
۱۲. اکبرزاده عبدالجبار حسن، حسین پور لنگرودی فاطمه، مصباح نسرین. بررسی رابطه سبک‌های دلبستگی با نگرش نسبت به ازدواج و مهارت حل تعارض در دانشجویان مجرد کارشناسی دانشگاه تهران. زن و مطالعات خانواده ۱۳۸۹ ؛ سال دوم (۸) : ۵۴-